

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Проглашење и уручење Стеријиних награда

Представа у част награђених

Према роману „Изложба“ Миодрага Кајтеза

СЛИКА НЕПОЗНАТОГ

Народно позориште „Тоша Јовановић“ Зрењанин
и Стеријино позорје Нови Сад

Режија, сценографија, драматуршке интервенције

на роману и адаптација текста: **НИКОЛА ЗАВИШИЋ**

Драматизација: ЂОРЂЕ МИЛОСАВЉЕВИЋ

Кореографија, драматуршке интервенције на роману

и адаптација текста: **УНА ЂЕЛОШЕВИЋ**

Реализација сценографије: БЛАГОВЕСТА ВАСИЛЕВА

Костоимографија: ВЕСНА ТЕОДОСИЋ

Улоге

ИГОР ФИЛИПОВИЋ (к.г.)

САРА СИМОВИЋ (к.г.)

СТЕФАН СТАРЧЕВИЋ (к.г.)

СТЕФАН ЈУАНИН

МИЉАН ВУКОВИЋ

ЈЕЛЕНА ШНЕБЛИЋ ЖИВКОВИЋ

ЗВОНКО ГОЈКОВИЋ

ИВАН ЂОРЂЕВИЋ

ЉУБИША МИЛИШИЋ

Представа траје 1 сат и 40 минута

68. СТЕРИЈИНО ПОЗОРЈЕ

Нови Сад, 26. мај–3. јун 2023.

Такмичарска селекција

ИЗВЕШТАЈ ЖИРИЈА

Жири Шездесет осмог Стеријиног позорја – **ЉИЉАНА ПЕШИКАН ЉУШТАНОВИЋ**, професорка универзитета (председница Жирија), **ИСТА СТЕПАНОВ**, балерина и кореографкиња, **ИВАН МЕДЕНИЦА**, театролог и позоришни критичар, **ЈУРЕ НОВАК**, позоришни редитељ и **ВАЛЕНТИН ВЕНЦЕЛ**, глумац, видео је од 26. маја до 3. јуна 2023. године осам представа у такмичарској селекцији.

На завршној седници, одржаној 2. јуна 2023, Жири је донео:

ОДЛУКУ

Стеријина награда за најбољу представу – **УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ** Ђорђа Косића, режија Југ Ђорђевић, Народно позориште Београд, Фондација Нови Сад – Европска престоница културе и Стеријино позорје Нови Сад; Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за текст савремене драме – **ЂОРЂЕ КОСИЋ** за **УСПАВАНКУ ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ**, режија Југ Ђорђевић, Народно позориште Београд, Фондација Нови Сад – Европска престоница културе и Стеријино позорје Нови Сад; Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за режију – **МИЛОШ ЛОЛИЋ** за представу **YANKEE ROSE** Слободана Обрадовића, Београдско драмско позориште; Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за глумачко остварење:

ВАЊА ЕЈДУС за улогу у представи **УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ** Ђорђа Косића, режија Југ Ђорђевић, Народно позориште Београд, Фондација Нови Сад – Европска престоница културе и Стеријино позорје Нови Сад; Одлука је донета једногласно.

ДАНИЦА МАКСИМОВИЋ за улогу у представи **YANKEE ROSE** Слободана Обрадовића, Београдско драмско позориште; Одлука је донета већином гласова.

МАТИЈА РУПЕЛ за улогу Кловна у представи **52 ХЕРЦА** Тијане Грумић, режија Мојца Мадон, Словенско народно гледалиште Нова Горица. Одлука је донета већином гласова.

САША КРМПОТИЋ за улогу у представи **ШТО НА ПОДУ СПАВАШ** према истоименом роману Дарка Цвијетића, режија Кокан Младеновић, Српско народно позориште Нови Сад, Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб, Народно позориште Сарајево и МЕСС Сарајево. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за сценографско остварење и коауторство сценског простора – **УРША ВИДИЦ** за представу **52 ХЕРЦА** Тијане Грумић, режија Мојца Мадон, Словенско народно гледалиште Нова Горица. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за костимографско остварење – **МАРИЈА МАРКОВИЋ МИЛОЈЕВ** за представу **YANKEE ROSE** Слободана Обрадовића, режија Милош Лолић, Београдско драмско позориште. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за оригиналну сценску музику – **НЕВЕНА ГЛУШИЦА** за представу **YANKEE ROSE** Слободана Обрадовића, режија Милош Лолић, Београдско драмско позориште и **УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ** Ђорђа Косића, режија Југ Ђорђевић, Народно позориште Београд, Фондација Нови Сад – Европска престоница културе и Стеријино позорје Нови Сад; Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за сценски покрет – **АМИЛА ТЕРЗИМЕХИЋ** у представи **ШТО НА ПОДУ СПАВАШ** према истоименом роману Дарка Цвијетића, режија Кокан Младеновић, Српско народно позориште Нови Сад, Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб, Народно позориште Сарајево и МЕСС Сарајево; Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за драматизацију – **КОКАН МЛАДЕНОВИЋ, МИНА ПЕТРИЋ, ДАРКО ЦВИЈЕТИЋ, ДУБРАВКО МИХАНОВИЋ и АНСАМБЛ ПРЕДСТАВЕ** за остварење **ШТО НА ПОДУ СПАВАШ** према истоименом роману Дарка Цвијетића, режија Кокан Младеновић, Српско народно позориште Нови Сад, Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб, Народно позориште Сарајево и МЕСС Сарајево. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за сценски говор – ЉИЉАНА МРКИЋ ПОПОВИЋ за представе **YANKEE ROSE** Слободана Обрадовића, режија Милош Лолић, Београдско драмско позориште и **УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ** Ђорђа Косића, режија Југ Ђорђевић, Народно позориште Београд, Фондација Нови Сад – Европска престоница културе и Стеријино позорје Нови Сад; Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић“ за најбољу младу глумицу – ИВАНА ПЕРЦАН КОДАРИН за улогу Девојчице у представи **52 ХЕРЦА** Тијане Грумић, режија Мојца Мадон, Словенско народно гледалиште Нова Горица. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић“ за најбољег младог глумца – ЛУКА ГРБИЋ за улогу у представи **YANKEE ROSE** Слободана Обрадовића, режија Милош Лолић, Београдско драмско позориште. Одлука је донета једногласно.

Специјална Стеријина награда за кохерентност и целовитост уметничког остварења – АУТОРСКОЈ ЕКИПИ И ГЛУМАЧКОМ АНСАМБЛУ ПРЕДСТАВЕ 52 ХЕРЦА Тијане Грумић, режија Мојца Мадон, Словенско народно гледалиште Нова Горица. Одлука је донета једногласно.

ОСТАЛЕ СТЕРИЈИНЕ НАГРАДЕ

Стеријина награда за театрологију „Јован Христић“

Жири: Александар Милосављевић (председник), Бранислава Илић и Игор Перишић донео је једногласну одлуку да Стеријину награду за театрологију „Јован Христић“ у 2023. додели **ПЕТРУ ГРУЈИЧИЋУ** за књигу *Театар ирошусловја (антиише-тички шеатар Јована Стерије Појовића)*, издање Позоришног музеја Војводине и Академије уметности Нови Сад, 2022.

Стеријина награда за критику „Миодраг Кујунџић“

Жири: Мирослав Стајић (председник), Жељко Јовановић и Жељко Хубач донео је једногласну одлуку да се Стеријина награда за критику „Миодраг Кујунџић“ равноправно додели **ДИВНИ СТОЈАНОВ** за текст „Мидлсекс: између античког мита и савремене квир драме“ о представи „Мидлсекс“ по роману Џефрија Јуџинидиса у режији Јоване Томић (продукција Српско народно позориште и Опенс) објављеној у онлајн магазину IZ OFF-а, 4. јануара 2022. и **СВETИСЛАВУ ЈОВАНОВУ** за критику „Шарган, поплава“ о представи „Чудо у Шаргану“ Љубомира Симовића у режији Јагоша Марковића (продукција Југословенско драмско позориште), објављеној у онлајн магазину IZ OFF-а, 3. јуна 2022.

Стеријина награда „Дејан Пенчић Пољански“ Округлог стола критике за најбољу представу

Жири: Влатко Илић (председник), Наташа Гвозденовић и Игор Бурић донео је одлуку већином гласова да награду додели остварењу **52 ХЕРЦА** Тијане Грумић, режија Мојца Мадон, Словенско народно гледалиште Нова Горица

НАГРАДА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

Награду публике 68. Стеријиног позорја за најбољу представу (просечна оцена 4,67) добило је остварење **52 ХЕРЦА** **Гласање публике за најбољу представу:** Што на поду спаваш (4,64); Госпођица (4,55); Успаванка за Алексију Рајчић (4,29); Деца и Покојник (4,02); Yankee Rose (3,90); Лепа Вида (3,62); Ноћ са Алексом (3,45); Тена – кроника једне љепоте (3,29); Ноћна фрајла (3,08)

НАГРАДА ЗА РЕДИТЕЉСКИ ОПУС „ДЕЈАН МИЈАЧ“

Удружења драмских уметника Србије и Стеријиног позорја

Ове године Удружење драмских уметника Србије и Стеријино позорје установили су бијеналну Награду за редитељски опус „Дејан Мијач“. Жири у саставу Миливоје Млађеновић (председник), Небојша Брадић и Небојша Дугалић донео је једногласну одлуку да се Награда додели **ЕГОНУ САВИНУ**.

НАГРАДА ЗА ГЛУМАЧКУ БРАВУРУ „ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ“

Народног позоришта Тимочке Крајине „Зоран Радмиловић“ Зајечар и Стеријиног позорја

Жири: Владимир Ђуричић (председник), Александар Милосављевић, Александар Гајин награду додељује **ДАНИЦИ МАКСИМОВИЋ** за улогу у представи **YANKEE ROSE** Слободана Обрадовића, режија Милош Лолић, Београдско драмско позориште

НАГРАДА ПРОДУЦЕНТСКЕ КУЋЕ „SCOMEDIASCO“ ЗА ЕПИЗОДУ

Жири у саставу Даринка Николић, председница, Соња Дамјановић и Игор Бурић, једногласно је одлучио да награду равноправно поделе **АЛЕКСАНДРА ПЛЕСКОЊИЋ** за улоге у представи **ШТО НА ПОДУ СПАВАШ** према истоименом роману Дарка Цвијетића, режија Кокан Младеновић, Српско народно позориште Нови Сад, Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб, Народно позориште Сарајево и МЕСС Сарајево и **ДИМИТРИЈЕ ЦИНЦАР КОСТИЋ** за улогу у представи **YANKEE ROSE** Слободана Обрадовића, режија Милош Лолић, Београдско драмско позориште

Представа у част награђених
СЛИКА НЕПОЗНАТОГ

ЕКС ЛИБРИС

Истражишељ иза засџора анализира ѿвезаносџ четири смрџи маниџулишуџи луџкицама ѿоређаним испред њеџа на сџољу као у серијама о деџекџивима.

ХОР

СВИ:

Четири погребна наша је зградаца у два и по месеца доживела

Четири погребна наша је зградаца у два и по месеца доживела

ОКТАВИЈАН:

Први је погреб Октавијана

Страдао је од повреда, рана

Када је са гелендера пао

Док је унуку своју чекао

СВИ:

Јао Јао он је пао –

Испред стана број пет

ПЕРЦ:

Други је погреб моје Евице

Нисмо јој видели чак ни лице

Била је Евица замашна женица

Једва из зграде изнесеница

СВИ:

Јао Јао Перц је плакао

Близо стана број пет

СТЕФАН С:

Трећи је погреб драге Добриле

Коју су неке мрачне силе

Отерале издробиле

беше то бизарна смрт

СВИ:

(успоримо)

Јао јао поврћна смрт

Изнад стана број пет

СТЕФАН Ј:

Четврти погреб прастаре баке

која је ходала на две штаке

то практично значи на четири ноге

видела та је векове многе

СВИ:

Јао јао viseћа бака

Поред стана број пет

Свашта се десило, видите људи

Испред стана број 5

Близу стана број пет

Изнад стана број пет

поред стана број пет

ОКО стана број пет

(Према роману „Изложба“

Миодрага Кајтеза, драматизација Ђорђе Милосављевић)

ПИСАЦ

Миодраг Кајтез

Рођен 1962. Један је од најособенијих српских писаца средње генерације. Унео је сасвим нове и неочекиване тонове у савремену српску прозу. Његови романи *Света ѿродица* (1993), *Порно вежбе* (2001), *Анџилуфџносџ* (2010), *Изложба* (2015), стилски беспрекорни, нуде крајње необичну и књижевно провокативну визију света.

Најпре *Изложбом* (2015), а потом и *Сџалном ѿсџавком* (2021) Миодраг Кајтез је освојио просторе једног сасвим новог исказа, за који би, засигурно, марили и мудри Душан Матић и мили наши Бретони.

Непоткупљиво другачији, с далеким одсевима великих литература, Кајтез суверено исписује оригиналну, нада све врлу поетику речи, несвојствену савременој прозној загрцнутости (а почесто и успаваности) овдашњој.

АУТОР О ПРЕДСТАВИ

„Лепо, баш лепо.“ ... Речи су Сватове супруге (с крова зграде парњакуше), која заједно са Сватом мотри и контролише проток таласа у смеру мртви – живи. Звучи конфузно? И јесте. Али, одакле почети? Овај роман (*Изложба* Миодрага Кајтеза) заиста је пун, густ, тешко проходан, посебно за позоришну разраду. Ипак, делује нам да смо успели да створимо аутентичан свет на сцени, који јесте потекао из романа, али се онда током свога тока претворио у низ различитих речица од којих свака има своју причу, да би се на крају крајева све нашле у једној широј, већој и свеобухватнијој причи о свима нама али и у свима нама.

Говоримо о нама који смо на представи *Слика неџознаџоџ* напорно и упорно и отпорно радили, роман себи прилагођавали, ликове и ситуације откривали и отварали за нови сценски језик који вам сада нудимо на увид. Да се опише како смо до оваквог резултата стигли, било би потребно много више времена и простора. Много би снаге узео и макар само изоколни покушај објашњења теме и идеје. Ова је представа у најбољем случају један свет за себе у који ћете ући радознали и из кога нећете изаћи несрећни, а ако смо успели да вам дамо и више, срећа је наша огромна.

Идеално би било да имате прилику да прочитате роман *Изложба* Миодрага Кајтеза а да онда погледате представу *Слика неџознаџоџ* нашег малог тима, и тако сами са собом, у тихом унутрашњем дијалогу, дођете до договора или одговора на питања:

– Шта се заправо дешава у стану број 5?

– Ко је био Хер Живкович?

- Је ли Аида заправо Кћи Човечија?
- Да ли Комша и даље лети?
- Није ли Перц Владица само инструмент у рукама непознате силе?

Толико смо тога као ауторски тим добили радом са фантастичним ансамблом зрењанинског позоришта, нема овде простора да захвалимо свима појединачно, али да није било Звонка Гојковића и његових инструмената, тешко да би се отворила врата живе сценске музике која помало подсећа на јапански театар који обоје потписаних аутора необично поштују. Има још много људи којима се дугује захвалност, рецимо Сањину Ђ. за пројекцију и дигиталне ефекте, Стефану С. за кацигу, Благовести В. за изузетно даровиту марљивост, Весни Т. не само за њен регуларан део посла већ и за целокупну ликовност света који гледате итд. Има људи. То је можда и важнији закључак. ИМА ЉУДИ!

„Овде ипак живе људи“, рекао би Раца из романа, али и у представи.

Хвала свим глумцима појединачно на стрпљењу и Салету и Јели одозго, из технике, Ђуку и Сркију са сцене, Дошену, свима. Знам да је неко заборављен у журби писања пред генералну пробу, али је у исто време и незабораван. Одо-смо. Будите поздрављени.

Никола Завишић и Уна Ђелошевић

РЕДИТЕЉ

Никола Завишић
(1975, Бела Црква)

Позоришни редитељ, драматург и дизајнер светла. Магистрирао на Позоришном факултету Академије лепих уметности у Прагу (ДАМУ) на Катедри за режију у алтернативном и луткарском позоришту 2003. године.

Бави се позоришном режијом, писањем, драматургијом и дизајном светла. Режирао у Србији, Словенији, Црној Гори, Босни и Херцеговини, Хрватској, Русији, Бугарској, Чешкој, Немачкој и Холандији.

Године 2002. био је један од студената-асистената А. Ј. Вајсбарду, светски познатом дизајнеру светла, сараднику редитеља Роберта Вилсона на опери *Судбина* Леоша Јаначека, у Народном позоришту у Прагу. Ово искуство трајно га усмерава ка истраживању употребе светла у позоришту.

Режирао је у позориштима за децу: Мало позориште „Душко Радовић“; Позориште лутака „Пинокио“; Народно позориште Ужице; Градско позориште Подгорица; Дјечје казалиште Бранка Михаљевића Осиек; Казалиште лутака Задар; Казалиште Вировитица; Краснојарски Театар Кукол – Краснојарск, Русија; Театар кукол „Гуливер“ – Курган, Русија. Режирао и у позориштима за одрасле:

Divadlo Ponec – Праг, Чешка; Oerol festival– Терцхелинг, Холандија; Grand Theatre – Гронинген, Холандија; Битеф театар; Атеље 212; СНП; ЈДП; Народно позориште Суботица; Народно позориште Београд; Словенско људско гледалиште Цеље; ХНК Осиек; Сатиричко казалиште „Керемпух“ Загреб; Deutches Teater Берлин; Театар Иван Радоев Бугарска; Градски театар Арад...

Награде: на фестивалу Златни лав, Умаг за представу *Јаз вас љубим* СЉГ Цеље, Словенија; на Фестивалу професионалних позоришта Војводине за представу *РазБОУници* НП Суботица; на Сусретима професионалних луткарских позоришта Србије за представе *Аладинова чаробна лампа* и *Басџиен* и *Басџиена* Позоришта лутака „Пинокио“; на ТИБА фестивалу Београд за представу *Кики и Бозо* Малог позоришта „Душко Радовић“; на Фестивалу позоришта за децу – Котор, Црна Гора за представу *Трџица рајске џиџице* НП Ужице; на Фестивалу ASSITEJ-а Хрватске, Чаковец за представу *Емил и дешекџиви* ДК „Бранко Михаљевић“ Осиек; на Фестивалу античке драме Стоби – Македонија за представу *Жене у народној скупштини* НП Суботица; на Театар фесту Бања Лука – БиХ више награда за представу *Сава Савановић – Вамџирска симфонија* Народног позоришта Кикинда; на Данима комедије Јагодина награде за најбољу режију за представу *Избирачица* НП Београд; на Битефу и Стеријином позорју (2021) награда публике за представу *Као да крај није ни сасвим близу*; на фестивалу Нови Тврђава театар (2022) награда за најбољу режију за представу *Чудо Светиој Георгији* НП Ниш, позоришта Јон Станку Арад, Румунија и позоришта Плевен, Бугарска.

КРИТИКА

Необичан комад и још необичнији ликови

Однос живота и смрти и њихове границе вечите су теме које заокупљају пажњу бројних стваралаца, а само највештијима је пошло за руком да продру у скривене тајне и обједине овострано са оностраним. Доза мистерије, мистике, фантастике, иреалности, као и паралелни светови који се преплићу у оваквим делима су неизоставни. Њима се на специфичан начин бави и писац Миодраг Кајтез (1963), посебно у роману *Изложба* (2015), експлицитној причи о морфологији смрти, која је послужила Николи Завишићу да је режира и постави на Драмску сцену Народног позоришта „Тоша Јовановић“ Зрењанин. Представа која носи назив *Слика нејош* премијерно је изведена у суботу, 15. октобра, када зрењанински театар обележава свој дан.

Експериментални театар

Према речима критичара, ситуациона логика једне зграде која се од сопствене ентропије брани жртвујући своје станаре, у центру је опсесивних кругова овог романа и представе. Завишић се, радећи на комаду, нашао пред великим изазовом како да Кајтезову трострукоост погледа на свет, што је једна од најбитнијих одлика романа, прилагоди сцени. Аутор то чини путем теме, затим кроз догађаје и ликове који говоре о себи и другима. Посебно је морао да води рачуна о ономе шта писац жели да поручи. У представи се то најбоље види кроз језик који је раздробљен, веома ироничан, на моменте чак и поспрдан. Да дочара визију једног солитера који се „бори за опстанак“ редитељу су помогли сценографија, костими, музика и декор. У домену кореографије са Завишићем је сарађивала глумица Уна Ђелошевић.

Представа се може описати као експериментална и Зрењанинци овако нешто до сада нису имали прилике да виде.

Употреба видео-бима, макета, додатних камера, употпунили су редитељеву идеју. Публици је можда било теже да до краја пропрати саму радњу и схвати о чему представа говори.

Херметична (тешка за тумачење, нејасна) проза јесте простор у којем Кајтез „вешто плива“. Стога је ово основна одредница његових романа које се и редитељ држао. Важна одлика Кајтезове поетике је да не пише да би забавио широке народне масе. Брише границе између живих и мртвих, реалног и иреалног, прошлог, садашњег и будућег. Стога је све, и код Кајтеза и код Завишића, условно и не може се прихватати здраво за готово. Ни ликови нису они са којима смо имали прилику да се често сретнемо. Заправо, као да су с оне стране живота. Зрењанински глумци, потпомогнути колегама гостима, нашли су се пред несвакидашњим изазовом. Задатке које су добили спровели су сви до једног и прецизно одговорили на комплексну ситуацију која је била пред њима.

Захтевни глумачки задаци

Игора Филиповића публика је упознала у представи *Силвија*, где је играо Њујорчанина Грега. Сам комад није му дао превише простора да исказе своје врхунске глумачке могућности. Сада, као Владица Перц, мимиком, а пре свега гестикулацијом и говором, оживео је не само свог јунака већ је успео да прикаже и целокупно ишчашено друштво. Иван Џуди Ђорђевић се након дуже паузе вратио и то на „велика врата“. Једини је од актера коме је редитељ поверио неколико рола (С.В.А.Т, адвокат Грковић, наратор). Он је тај који глуми али и коментарише друге и „улази“ у сваки од ликова. Успео је да на најбољи начин буде водич публици кроз, како је већ поменуто, непроходан комад. Велику помоћ добио је од Јелене Шнеблић Живковић (С.В.А.Т и Ватрометни блејзер). Заједно чине везивно ткиво које спаја раштркане светове. Звонко Гојковић, дугогодишњи члан Ансамбла, запамћен је по плејади комичних, смотаних, неретко скрајнутих ликова, којима је утиснуо лични печат. Никола Завишић је ову чињеницу употребио и његов потенцијал максимално искористио. Као Октавијан публику је провоцирао луцидним коментарима и увлачио је у своју причу.

У дубини овај, с почетка позитиван и наиван лик, показао је да није добронамеран и безазлен. Штавише, испољила се и његова тамна страна, на шта је Гојковић више него добро одговорио. С друге стране, многим није био познат његов скривени таленат за музику који је у *Слици нејош* дошао до изражаја. Сара Симоновић (к.г.) као Аида, Стефан Старчевић (к.г.) као Боби, Стефан Јуанин као Комша и Миљан Вуковић као Инспектор, уклопили су се у сцене. Овим ликовима није дат већи простор. Јуанин и Вуковић, који се најређе појављују, ни у чему не заостају за носећим јунацима. Завишић је радећи *Ромео и Јулију* ангажовао и Љубишу Милишића. Њему је овај пут доделио улогу Раце. Занимљив, шаљив, са озбиљним репликама, лик није био превише захтеван за обрађивање.

Зрењанин је *Сликом нејош* добио нову и сасвим другачију представу која је започела свој живот. Колико ће трајати показаће време.

Мирослава Малбашки
Зрењанин, 3. новембар 2022.

У ВРЕМЕ НЕСИГУРНО

EL CÓNDOR PASA

Ја сам кондор. Велики, моћан. Летим изнад Анда, тамо где нико не може. Гледам свет са висине, тако је мали, тако смешан. Летим и размишљавам... колико бих високо могао кад бих хтео...

Понекад замахнем крилима, чисто да ухватим ваздушну струју. И то ме мрзи, али мора се. Летим изнад планина, облака, изнад свега. Само је сунце изнад мене, милује ме својим зрацима. Доле, далеко доле, људи неки, људи мали. Мрзе се и убијају. Ратују нешто. Око нечега. Не знам разлог, не интересује ме. Њихова ствар, ја гледам и смејем се. Они доле, ја овде, тако далеко од њих... ја слободан, они заробљени...

Летим слободан, моћан... летим поносно и дивим се себи. Тако сам велик, тако јак. Летим и питам се... колико бих могао високо... кад бих једном пожелео...

Тек понекад морам да се спустим. Чисто да поједем нешто. Не бирам, углавном остатке неке, није ме брига. Једем да преживео, не једем из задовољства. Онда опет замахнем крилима... опет сам високо, опет најјачи, најмоћнији... опет сам краљ неба. Гледају ме они одоле... певају ми песму, лепа песма, годи мојим ушима. Певају јер ми се диве, ти мали неки, доле. Ја краљ неба, они слуге земљине.

Сунце пржи... тако је далеко, да ли бих могао и до њега? Ја сам кондор, ако ја не могу, ко може? Али мрзи ме...лепо ми је и овако...

Мој је живот летење. Мој је живот у облацима. Јер ја тако волим. Знам да бих могао још више да полетим, нове висине да спознам... знам, али нећу. Мени је овако лепо. Знам, доћи ће дан кад ћу пасти, кад ћу се сударити са оним од чега бежим. Али не марим. Док имам крила, док је моје перје здраво, летећу и уживаћу... Ја сам кондор... тако моћан и леп...тако свој... / композитор Перуанац Данијел Аломија Роблес, 1913; прешао Анде у потрази за аутохтоном музиком и традицијом.

Не захтева ли живот компромисе?

Компромис је прилагођавање сукобљених ставова помоћу обостраних уступака... Између власника и провалника не може бити компромиса. Понудити провалнику макар само једну кашичицу за чај из свог сребрног севиса не би био компромис, већ потпуна предаја и признавање његовог *права* на туђу својину. Какве је вредности или уступке провалник заузврат понудио? Кад обе стране прихвате начело једностранних уступака као основ њиховог односа, само је питање времена кад ће се провалник домоћи остатка севиса...

Данас се под „копромисом“ мисли на издају властитог начела... „Компромисом“ (у непринципијелном смислу) не нарушава се комфор, нарушавају се уверења. Нећемо направити „компромис“ ако учинимо нешто што не желимо, већ ако учинимо нешто за шта знамо да је лоше. *Не моћу се правити компромиси о моралним начелима... / Ејн Ренд, Врлина себичности, Global book, Нови Сад 1997.*

Приредила Александра Коларић

ИНТЕРВЈУ

Дејан Петковић
драматург у представи
„Ноћна фрајла“

УНИВЕРЗАЛНОСТ ТЕМА
АЛЕКСАНДРА ПОПОВИЋА

Драматург представе „Ноћна Фрајла“ Дејан Петковић говори за билтен о томе како је дошло до сарадње са редитељом Браниславом Мићуновићем, о сложености дела писца Александра Поповића, о ономе шта су открили као тим радећи на представи.

Како је дошло да сарадње са редитељом Браниславом Мићуновићем?

До сарадње је дошло након једног разговора на нишком фестивалу „Театар на раскршћу“. Питање феномена који се зове Александар Поповић и његово необично и интригантано позоришно-драмско наслеђе, наметнуло се спонтано и наш разговор наставио се у правцу евентуалне сарадње на неком конкретном пројекту. Случај је хтео да сам тих дана управо одбранио и докторску дисертацију на Факулету драмских уметности са темом „Епске комуникацијске структуре у драмама Александра Поповића“, што је г. Мићуновића додатно заинтересовало и као врсног познаваоца Поповићевог дела, али и као његовог дугогодишњег блиског пријатеља. У студијама случаја у мојој дисертацији налази се и „Ноћна фрајла“, један од најхерметичнијих комада Александра Поповића. Не само због своје зачудне структуре и несвакидашње оркестрације мимезиса и дијегезиса, овај комад усмерио је нашу заједничку пажњу пре свега због своје идејне и филозофске концепције, као и по горућој актуелности и универзалности његових тема у исти мах.

У „Ноћној фрајли“ интерполирали сте делове других Поповићевих дела (без дописивања како је говорио сам Поповић). У припреми за овај разговор рекли сте да је то што сте радили, парафразираћу, врста оптике. Можете ли објаснити у ком смислу, на који начин је то врста оптике?

У раду на представи „Ноћна фрајла“, држали смо се свега што у савременој драми и театру представља Александар Поповић – од тематских преокупација до свих видова драмских поетика којима је аутор скоро четири деценије

збуњивао и провоцирао домаћу сцену. Све што припада тематско-мотивском корпусу „Ноћне фрајле” наметнуло се као провокација за надградњу основног текста и сценско поигравање низовима – реко би се – бескрајних могућности које дело Аце Поповића нуди. Бар кад је моје истраживање у питању и сазнања до којих се дошло у раду на дисертацији. Другачије речено, наш став се темељи на уверењу да је дело Александра Поповића – колико год било тематски и структурно разноврсно, неухватљиво, па и хаотично на први поглед – једна целина и једна списатељска поетика преточена у педесетак најзаумнијих позоришно-драмских остварења које наша књижевност, наш театар и наша култура у целини имају у XX веку. Монтажном техником, водећи строго рачуна о семантичким целинама, ми смо увидом у целокупни Поповићев опус вршили интервенције у тексту и над текстом, приближавајући се на тај начин све више тексту инсценације и обрасцу који ће омогућити Поповићевом рукопису да „проговори из дијафрагме”.

Докторирали сте на делу Александра Поповића, па ме занима због чега се Александар Поповић сматра херметичним писцем и да ли јесте такав писац према вашим увидима?

Чим се појавио на домаћим сценама, далеке 1964, Александар Поповић био је препознат као један од представника такозване друге авангарде. Први критичари његовог дела видели су у њему настављача наше комедиографске традиције, која започиње са Стеријом и Трифковићем, али која након Нушића нема значајнијег подсмехивача све до појаве Аце Поповића.

То је, међутим, био аутор који је по фарсичном и апсурдистичком приступу подсећао и на своје велике савременике, Бекета и Јонеска, а опет, својим темама и посебно, језичким обрасцем, био комплетно уроњен у вечиту менталитетску драму овдашњег човека. Постдрамски тетатар означен је као пост-брехтовски театар, дакле, нешто што и хронолошки и поетички надилази и саму авангарду из 50. и 60. година прошлог века. Ново „изневеравање” Аристотеловске догме о подражавању радње (мимесис прахеос) овога пута подразумевало је флуидност и разуђеност драмске форме, депсихологизацију драмског лика, инсистирање на форми, не на садржини, колажирање фабуле, колективно (корално) оглашавање ликова, висока сентенциозност, наглашена лиричност и што је од огромног значаја за самог Поповића – употреба језика у правцу малтене музикалних озвучавања говорних чинова или сонорна гестуалност. По тој логици, узимајући све ове поступке у обзир, Александар Поповић много је ближи ауторима као што су Хајнер Милер, Урс Видмер или чак нобеловка Елфриде Јелинек.

У основи свега налази се стара дилема у вези са Аристотелом – кога су одавно прогласили за вампира западног позоришта, и дилеме везане за вечиту дихотомију на путу развоја европске драме и театра, а то је однос између мимезе и дијегезе. Ово су принципи којима се Поповић – мало је рећи игра – бави на један жонглерски начин, усмеравајући пажњу свог читаоца/гледаоца у свим правцима. Најпре сам овакав дискурс идентификовао на примерима четири Поповићева комада, да бих у даљем поступку анализе сту-

дији случаја придодео још три комада, обухватајући на тај начин све фазе његовог баснословно великог, а стилски и тематски потпуно неуједначеног рукописа. Добијени резултати, од којих су они важни добијени на малтене статистички начин, откривали су праву природу Поповићевог рукописа. Дискурзивне форме, установљене мојим истраживањем, препоручују Александра Поповића као аутентичног представника постдрамског театра, рекло би се неке врсте савременог рапсода, који путем заводљиве оркестрације драмског, лирског и епског, испреда крхку, али непоновљиву нит која сведочи о једном времену и малом човеку у том времену, осуђеном да буде трагикомична жртва сопствених мана и порива, али и неумољиве историјске матрице која према овдашњем човеку никада није била наклоњена.

Како ви чујете оно што нам ова представа говори ?

„Ноћна фрајла” спада у комаде полифоне структуре и веома сложене композиције, а таква драмска дела по правилу представљају изазов и истинску провокацију. Поред експликације саме структуре драме, хијерархизоване низом начела и живописних проседеа, посебан задатак у раду на представи тицао се формулације драмског простора неоптерећеног било чиме до обрасцем глумачке игре и драмским временом које у нашем виђењу несумњиво нагиње аристотеловском идеалу. Посебну пажњу посветили смо профилисању слојевитог драмског говора, кумулативног и сентенциозног, док је дијалогска формула вишезначна и бременита смислом. Пошавши од премисе да је самобитност Поповићевог текста неупитна, а да је његова знаковитост дубока и веома актуелна у тренутку када ова представа настаје, није постојала дилема да ће се читав поступак кретати ка откривању дубоких значењских слојева Поповићевог драмског дела, а да њихова сценска сведеност и тачност буду основа кретања кроз његов драмски лавиринт. У случају „Ноћне фрајле” не ради се о објективизацији једног позоришног знака, већ о приказивању мреже сигнификантних сценских упутстава која су самогенеричка – драмске ситуације проистичу једна из друге и прате једино логику Поповићеве драмске поетике, а не унапред дефинисану

Фото: Б. Лучић

Фото: Б. Лучић

замисао редитеља или глумчев уходани доживљај интерпретације смисла. Сасвим парадоксално – што је и једна од темељних карактеристика Поповићеве театарске естетике – богатство и пуноћа текста диктирали су образац привидно „сиромашног позоришта“, стављајући пред нас наоко једноставан задатак: ослободити радњу стега и сувишних учитавања, оголити богатство Поповићевог театра, лишити га заводљивих копрена, учинити га јасним, пријемчивим, директним и саобразним времену у којем живимо. „Ноћна фрајла“ позива нас на дубоко промишљање тренутка у којем наш свет доживљава суштинску трансформацију, али и преиспитивање моћи уметности да постављањем озбиљних питања те промене препозна и предвиди.

Шта је ново што сте открили о Поповићу, чије дело темељно познајете, током овог процеса?

Пре свега, потврдио сам своје хипотезе из дисертације, али овог пута на практичан начин. Позоришно-драмски дискурс Александра Поповића поседује критичан минимум закономерности, довољан да се већ говори о неком систему писања и коришћења читавог низа – пре свега – дијегетичких техника, по којима је Поповић веома близак стремљењима у савременом европском театру. Открили смо још нешто: да између дела Александра Поповића и гледаоца не мора нужно да посредује компликовани позоришни инструментариј – сценографија, кулиса, реквизит – већ само светло и глумац у костиму и бесконачном простору игре. На овај начин се сигурно избегава тако честа „илустративност“ у сценском приступу Поповићевој драми, односно веома опасном и погрешном психологизирању, када су његови ликови у питању.

Утолико ћемо бити задовољнији нашим односом према величини и значају Поповићевог дела уколико ће оно својом сценском објективизацијом представљати јасну спону између генија писца и позоришног сензибилитета нашег гледаоца.

Шта је, по вама, данас субверзија у театру?

Крајња спонтаност и непосредни (лични) доживљај позоришта и свих његових двојника.

Наташа Гвозденовић

Александар Михаиловић

Славољуб,
мучени у представи
„Ноћна фрајла“

МЕЊАМ ДВЕ ПРЕДСТАВЕ С НАГРАДАМА ЗА ЈЕДНУ С ПУБЛИКОМ

Нишки глумац Александар Михаиловић, после стампеда који је извео са колегама свог позоришта, који мора да кошта глумачког здравља и емоција, каже да је ово искуство за све њих било *and now something completely different*. Има утисак да је, готово бруталним редитељским поступком, Поповићево дело доживело радикалну реконструкцију и постало још поповићкије. Радикалан приступ за радикално време, у којем се радикално прозивају и глумци, називају се шљамом. Михаиловић каже да је то данас јавно речено, а да то глумци, на разне начине, живе већ деценијама, само је данас све простије, нема више целофана и машинске у које су понижења упакована. О хлебу глумачком насушном, писцима који подсећају на будућност која стиже и коси, али и вери у позориште – говори Александар Михаиловић.

Како је настајала ова представа? Глумац је сам на сцени, без икаквих помагала, реквизита, сценографије, само тело и глас, и животни потенцијал из ког све остало црпи...

Најмањи нам је проблем био недостатак сценографије, та сведеност у простору, реквизити, сва та „позоришна помагала“. Суштина је да је Ацу Поповића требало разголити на овај и овакав начин, што је био, рекао бих, готово бруталан редитељски захват. И то је свакако био највећи проблем за нас који смо играли. У том процесу настанка представе, од почетка рада, од прве до последње пробе, прошли смо – малтене – целу амплитуду, од устаљеног Аце Поповића, каквог смо навикли да видимо, до овог до кога смо дошли кроз тај процес. Огољен је толико да се у једном моменту чинило да нема потребе ни за публиком. Овај текст комуницира сам са собом. Ацине реплике звече и јече по гледалишту, а наша је игра у служби тих реплика и писца. Индикације редитеља које смо добијали биле су нетипичне. За нас глумце, а поготово за мене који сам деценијама у театру, где смо прилично навикли да будемо у истом приступу раду, истом кључу, ово је било нешто потпуно другачије. Осећамо се огољено, спутано, с друге

стране, појавили су се неки други сокови, чудни и необични за мене у сваком случају. За нас је ово ново, другачије искуство и треба да прође још мало времена јер је представа још нова и свежа, и није нажалост још имала већи број играња да бисмо могли да говоримо о комуникацији с публиком.

Имајући у виду шта све живимо у последње време – било да говоримо о последње две-три деценије или од тренутка када се десио 3. мај, чини се да се штиво писаца који су нас ономад упозоравали на ово сада, још више убрзава.

Аца Поповић не штеди малог човека, а ни великог, можда малог поготово, иако стаје помало у његову одбрану. Сећам се једног од последњих интервјуа тог писца у којем је рекао да је због неслободе говора лежао у затвору и да се цео век борио за слободу, а данас, каже у том интервјуу Аца Поповић, а то је 1991. година, када се већ виде напуклине овог друштва и земље – 'када видим ко шта говори, ја гласам за неслободу'. То је врло занимљива амплитуда Аце Поповића, од голооточког двомоторца до нечега што је сулуда спознаја 1991. Реплике у представи су бруталне у оној мери у којој ми то читамо из данашње реалности. Ко је могао да слути тада да ћемо ми говорити – рађајте се више него што умирате, па макар и у заједничким собама? Ко је тих '90-'91. могао да помисли да ће се обистинити слутње Аце Поповића када нам је поручио – немојте изнова у заједничке раке масовно легати. Никома на ум то није могло да падне, а ми смо то прошли у најкрвавијем облику. Његове реченице јече шест пута више него онда, јер тада их нисмо довољно разумели, јер нисмо веровали да су могуће. То што је Аца поручивао била је његова слутња и покушај упозорења једног писца да можда промени путању света. Мислим да ни он сам није до краја био свестан да ће те његове речи једном, у свом пуном замаху, јечати, и то само 20–30 година касније.

Свака реченица коју глумци изговарају у овој представи може бити наслов нове драме, или наслов неког есеја. Узнемирујуће су, упозоравајуће. Једна од њих је „Једном мери, двапут сеци”. Сече се, чак и без мерења, тамо где не треба, а тамо где треба, пушта се све да буја. Ево, и ваше колеге – ви сами глумци, ових дана сте сасечени с највишег врха власти. Прозвани сте шљамом. Како се ви осећате као шљам?

Шта да вам кажем: можда је то само сада гласно изговорено, а да вам поштено кажем, ја сам у театру од осамдесетих,

Фото: Б. Лучић

од средње глумачке школе ми смо с оне стране завесе, нас неколици из нишког ансамбла. Упијали смо живот, јели тај позоришни хлеб све ове године и сада се то само мало боље види – споља. Примитивније је у изразу, али реално, памтим многа понижења. Памтим и то када су хтели да укину позориште 2001. године. Причамо о чудним временима. Памтим и када је позориште било важно, када је Ниш био опозициони град у односу на Милошевића. Памтим и када се наше позориште, захваљујући Јовану Ђирилову и Дејану Мијачу, репертоарски побунило и прокључало, а онда, пар година касније, испоставило се да је сувишно. Неки људи су дошли, па су рекли, шта ће нам ово, затворићемо, ми ћемо другачије. Та понижења нису ексклузивитет овог времена, али је чињеница да се никада на примитивнији начин није радило. Раније су имали потребу да све ставе у неки целофан, чак и машиницу да ставе.

Више деценија сте у позоришту, играте и гледате: шта мислите да је данас важније у театру: теме, приче и писци, или имати концепте?

С неколицином веома остварених редитеља радио сам у релативно кратком року и приметио сам, што ме је пријатно изненадило, да након сваке репризе питају – како реагује публика, шта каже публика, како ради благајна. Они немају ништа од тога, добили су свој хонорар, али ваљда зашто што су се остварили, на крају су дошли на оно есенцијално, од чега смо ваљда и почели – а то је доживљај, емотивна размена између партера и сцене. Да вам најпоштеније кажем, врло радо мењам две представе с наградама за једну с публиком. То је театар који мене занима. То не значи јефтино подилазити публици, уљуљкати се у комфоном војеском партеру, да неког храним оним по шта је дошао, али ако смо заједно доживели неку катарзу, и ако је неко изашао емотивно узбуђен, онда смо на добром путу. Тамо где публика излази равнодушна, а у коферима се носе награде, пуна приколица их је, због таквог позоришта никад не бих пожелео да будем глумац. Представе сам почео да гледам, оне вечерње, с 10–11 година. Упијао сам сваку реч, веровао у магију света који је на сцени настајао. Био сам потпуно опчињен театром, јер сам већ тада схватио која је његова снага, а кад чаролије нема – нема ничега.

Снежана Милетић

Фото: Б. Лучић

ОКРУГЛИ СТО: НОЋНА ФРАЈЛА

НИЈЕ ВАЖНО ПИТАЊЕ ЖАНРА

Последњи округли сто на овогодишњем Позорју одржан је о представи „Ноћна фрајла“ (Народно позориште Ниш) по тексту Александра Поповића, а у режији и адаптацији Бранислава Мићуновића. Округли сто је водио др Влатко Илић, театролог и редитељ, а округлом столу је присуствовао део глумачке и ауторске екипе: **Дејан Петковић, Бранислав Мићуновић, Александар Михаиловић, Маја Вукојевић Цветковић, Јасминка Хоџић.**

И на овом округлом столу публика је била у прилици да погледа кроки цртеже Угљеше Цолића са представе „Ноћна фрајла“.

Гласање публике за најбољу представу НОЋНА ФРАЈЛА – 3,08

Дејан Петковић истакао је да је ово дело структурно неујадначено и врло завољиво. „Мислим да је дошло време да се Аца Поповић поново чита и да се играју мање познати комади као што је овај. Дуго смо причали о овоме, и дуго је тражено идејно решење. Дуго су трајале припреме за ову представу и дошли смо до закључка да комад носи огромну поетику и филозофију, реплике су сентенце и огромни глумачки задаци и мисаоно, и реторички, и артикулационо. Наша идеја је да покажемо да је ово дело читљиво на сцени и да је могуће сагледати га на рационалан начин. Аца Поповић се може довести до нивоа да се о његовом делу може говорити као о целини – доима се да је он цео живот писао један комад“.

Осим тога, **Дејан Петковић** је нагласио да је доста текстова изведено у оквиру ове представе. „Оно што подржава основну фабулу, мислим да је публика приметила да су ови ликови савремени без обзира на то колико су универзални. Представа се распростире на много начина, нема сценографије, омогућено је да сам Аца Поповић проговара и његова позоришна искуства су праве сензације које је могуће откривати у овим комадима. У овом тексту се крије невероватна филозофија. Наш задатак је био не само да је учинимо видљивом, него да подигнемо до нивоа који ће бити у вези са нашим тренутком“.

Фото: Б. Лучић

Редитељ **Бранислав Мићуновић** рекао је да се у представи инсистирало на универзалности. „Не желим да кажем да сваки његов комад сеже до универзалног. Имао сам и срећу и част да је он био мој дугогодишњи пријатељ. Ову представу његовог опуса посвећујем њему. Ово је био процес који је тражио другачији начин мишљења. Ти људи са периферије и типизирани карактери су изведени на сцени, уз жељу да та Поповићева мисао буде очишћена од свега онога што у позоришту често урадимемо и да сакријемо писца. Покушали смо да не направимо шуму у којој не можемо да комуницирамо са оним што је реплика, теза, став и велики озбиљни катарзични потреси које Аца Поповић има у својој литератури. Ово није представа у којој треба пратити причу, нема досетки, гега, нити додворавања публици, ово је представа која рачуна на глумца. Људи су боси, људи су мокри и имају ваздух око себе. Желели смо да из смисла долази унутарња радња глумца. Много држим до писца у позоришту, између Бога и људи су мисионари, а између писца и публике смо ми. Којим путем долазимо до дужности да учинимо ту ствар комуникативнијом и да направимо везу између писца и публике – то је сваки пут различито“.

Влатко Илић рекао је да се комади Аце Поповића најчешће жанровски дефинишу као фарсе и поставио је питање о утицају жанра на представу и да овде долази до изневеравања хоризонта очекивања. **Дејан Петковић** је рекао да разговор о жанровима не води у добром правцу. „Било који термин који дефинише ту врсту жанровске књижевности не доноси коначне резултате. Сонгови су веома важни и на њима смо јако детаљно радили. Ако доводимо ситуацију до апсурда, доводе га сиротице.“

Редитељ **Бранислав Мићуновић** није никада рачунао на хоризонт очекивања. „Важно је како ми доживимо неку представу. Ово је био јако дуг процес, овде има сонгова из неких других комада. Нисмо у стању да пројектујемо хоризонт очекивања, ја тако не прилазим својим представама“.

На питање Влатка Илића о полифоној структури самог текста и интерпретативним упориштима које режија призива, **Бранислав Мићуновић** рекао је да је било важно да дође до смисла који није загушен интерпретацијама. „Зато је пред-

Фото: Б. Лучић

става тако представљена, она нема сувишне елементе. Не мислим да је Аца Поповић закован у жанру и зато је његова вредност већа. Александар Поповић спада у ред највишег домета и песничког и поетског и ми смо радећи чупали цитате из Његоша, Бранка Миљковића. Он има велику моћ и он би данас био светски познат писац да је његов језик преводив. За педесет година српске драме жири је за Бору Шнајдера доделио награду за најбољи комад. Пресудило је то што Аца Поповић има свој аутентичан сценски језик. Тај сценски језик ме је гурнуо у овакво читање. Ми смо овим успоставили неки жанр, ова представа не брка лончиће, а та предрасуда у жанру није била од користи“.

Редитељ **Мићуновић** истакао је да је Аца Поповић у својој великој мисли и епској идеји досезао до универзума, а не само универзалног. Из публике се јавио **Игор Перишић** рекавши је да је реч о садејству научног рада, књижевности и позоришта. Честитао је на представи која га је изненадила и истакао да је било уживање гледати представу по тексту домаћег аутора јер долази до потискивања домаћег драмског текста. Нагласио је да су показане координате рационалног читања и да смо добили представу за размишљање јер је у питању ода за Александра Поповића. **Дејан Петковић** додао је да догађајност покреће позориште.

У разговор се укључио и глумица **Маја Вукојевић Цветковић** у име сиротица рекавши да је било пуно сонгова. „То је било јако инспиративно. Ту се ради о великој слободи да смемо и кажемо истину без лажног стида и лажног морала. Никада нисам радила Ацу Поповића и ово искуство ми је било јако битно“.

Јасминка Хоџић је нагласила да је процес био тежак јер је са минимално средстава морала да каже доста тога. „Овај текст је у додиру са данашњим временом и зато је било тешко и узбудљиво“.

Сања Крстовић је нагласила да се тражила чистота и негума. „То ме је опчињавало да могу да скупим себе што више, а да дам све више. Тиме смо се бавили“.

Глумац **Александар Михаиловић** је рекао да простор много боље паше него простор њиховог матичног позоришта. „Та оголеност се овде много боље види. Осећали смо се прилично спутано у целој причи. Аца Поповић је ово написао пре тридесетак година. Можда ово ни не треба другачије играти. Него је тада написао 'рађајте се више него што умирате' и 'немојте у заједничке раке заједнички легати', ми смо прошли кроз те катарзе. Тешко је то изговарати као фарсу. Не знам да ли је ово добро. Сада знам да смо били доследни у свему што је редитељ тражио и у том смислу сам поносан на целу екипу. Тражили смо се и налазили и почело је да функционише када смо пронашли смисао.“

Сашо Огненовски је рекао да представа подсећа на период када излази „Бела кафа“ која је упозоравала на времена која долазе. „Овај текст говори о духовној беди коју је транзиција оставила на нама. Порука коју представа даје јесте да је мрак у нама. Чини се да не може на конвенционалан начин да се постави на сцену“.

Александар Михаиловић је додао да је Аца Поповић поручио 1991. да је лежао у затвору због тога што се борио за слободу говора. „Када данас чујем шта се све говори, ја гласам за неслободу. Не бих волео да нас те речи стигну“.

Милена Кулић

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: НОЋНА ФРАЈЛА

ГЛАСНА ПРЕДСТАВА И ТИХА ПУБЛИКА

Комад „Ноћна фрајла“ Аце Поповића један је од његових последњих комада и за њега би се могло рећи да истовремено говори о свему и ни о чему. Због тога је сам текст, са једне стране, захвалан за рад јер није превише јасно уоквирен, а са друге стране, захтева велику редитељску интервенцију и стилизацију.

Истоимена представа у режији Бранислава Мићуновића није имала конкретну линију развоја, нити је имала јасну идеју коју следи. Представа је више подсећала на фотографије поза које заузимају глумци и глумице ансамбла, него на органску целину која иде ка циљу.

Док се публика још не смести, четири глумице, које играју ликове сиротица, налазе се у рупи за оркестар и изговарају текст који ће публика имати прилике да слуша током целе представе. Свака понаособ изговара по једну или две реплике које више подсећају на паролу. Такође, реплике се изговарају на веома драматичан и на моменат агресиван начин, што ствара на самом почетку осећај велике одбојности. Сам избор оваквог решења је ризичан. Данашња публика је превише затворена и повучена,

Кроки сликара Угеше Цолића из представе „Ноћна фрајла“

самим тим је теже да се на овакав начин у њима изазове било каква реакција. Повратне реакције публике није било. Показана је велика незаинтересованост и пре самог почетка представе.

Даљи ток представе је био мање-више сличан. Глумци, који су сви обучени у црно, шетају великом празном сценом и изговарају реплике на сличан начин као са почетка представе.

Обзиром на то да је ово представа са минималистичком сценографијом, морало се водити рачуна да сцена мора бити испуњена на другачији начин. Један од њих би могао бити богатији покрети чланова ансамбла и њихово боље и организованије кретање по сцени. Сценски покрет је оскудан, на моменте изгледа неодређено, уопштено и недовршено. Овом утиску доприноси чињеница да се на сцени налази шест младих глумица које су стално на сцени, а немају толико текста. Оне заузимају некакве опште позе, стоје или седе, а када дође до тренутка да се крећу на сцени најчешће то изгледа као хаотични скуп покрета.

Глумци се нису везивали за ликове, тј. њихов метод није био психолошки реализам. Због тога је публика била лишена било какве емпатије са ликовима. У оваквим случајевима важно је да представа понуди одређени набој који ће испровоцирати публику и преусмерити их да представу гледају са што мањом употребом рација. Представа није имала довољно добар емотивни набој. Њена структура је једнолична. Она је мрачна и песимистична. Црна је доминантна боја, музика је спора и песимистична, а глумци изговарају своје реплике превише драматично и монотонно.

Даљем цепању емотивног набоја и тока представе допринело је константно паљење светла у публици, у тренуцима када се лик оца обраћа. Сам поступак паљења светла је био узалудан, јер никог није изазвао да било шта каже, нити је дао утисак непријатности, јер се сви поново међусобно видимо, већ је само стварао фрустрације и служио је да публика има прилику да преброји колико је још људи остало у гледалишту.

Чини се да је највећи проблем представе тај да редитељ није јасно одредио који део комада ће највише истаћи и продубити. Свака нова тема и проблем који имају ликови је изједначен. Било да је то лоша породична ситуација или љубавни однос који представља велики табу у друштву.

Представа и гледалиште су били у великом нескладу. Гласна, наметљива и на моменте агресивна представа, и мирна, тиха, незаинтересована публика која ће у случају кад им се нешто уопште не свиђа изаћи из сале. Иако неизвестан, данашњи свет нуди промену као једну од неминовности. Човек се изнова мења, а самим тим позориште би то требало да прати. Због свега тога, публици се мора приступати на другачије и иновативније начине како би се задобила њена пажња и поверење, а то је ова представа и потврдила.

Владимир Бељић
3. година глуме
Академија уметности Нови Сад

ЈУЧЕ НА ПОЗОРЈУ

СЕЋАЊЕ

Игор Вук Торбица (1987–2020)

ВОЉА И РЕШЕНОСТ ЗАУСТАВЉАЈУ РАТ

Свесни чињенице да ће представа на којима је Игор Вук Торбица радио временом бити све мање, ове године одлучили смо да кроз различите теме из Игорових представа уприличимо разговоре и перформансе о ономе што је он давао људима и позоришту – најавио је јуче на Сцени „Пера Добриновић“ директор Дrame СНП **Милован Филиповић**. Овогодишњи програм „Игорови дани“, сећање на Игора Вука Торбицу у организацији Српског народног позоришта, креирала је драматуршкиња **Катарина Пејовић**, која је била и модератор разговора под мотом „Звук као знак“.

У разговору су учествовали композитор и мулти инструменталиста **Станко Јузбашић**, композитори, перформери и мулти-инструменталисти **Ален** и **Ненад Синкауз** (Загреб) и композитор **Владимир Пејковић** (Београд).

Након разговора о звуку (наука је дошла до тога да је у почетку био звук, односно вибрација) ком се, како је рекла модераторка, нажалост, посвећује мало пажње у театру, уприличен је In Memoriam у оквиру којег су приказани:

Фото: М. Блашковић

Перформанс: Импро - концерт Алена и Ненада Синкауза
Видео: Катарина Пејовић
Монтажа: Леа Милета

Након тога, уследила је пројекција снимка представе редитеља Игора Вука Торбице „Хинкеман“ у продукцији Загребачког казалишта младих.

О рату, као и окружењу у којем је живео, те мотиву за рада на „Хинкерману“ Вук Торбица је рекао:

“Илузија је да рат почиње и завршава се неким датумом. Управо супротно, последице рата компликују стварност у много чему, дуго након што пуцњи утихну. Потребни су изузетна воља, решеност, план и програм неколико генерација не би ли рат и коначно био окончан. То је моја ми-

Фото: М. Блашковић

сао по том питању. Лик Хинкемана, повратника из Првог светског рата, у том погледу је једна Толерова метафора којом аутор описује, условно речено, атрофирано тело целокупне нације. Оно што је био мој мотив и разлог рада на „Хинкеману“ јесте уверење да живим управо у таквом окружењу, друштву и земљи. Земљи чија је друштвена патологија последица деловања рата или ратова, за које никад није било снаге да се једном заувек заврше.”

Бранислава Опрановић

Дани књиге (IV)

СВИ ПРАВИ ПОКУШАЈИ СУ ДОНКИХОТОВСКИ АЛИ И ВАЖНИ ТРАГОВИ У ВРЕМЕНУ

„Земун, град којим се у својој књизи бави аутор Милован Здравковић, специфичан је, нарочите атмосфере и локалитета битних за позоришни живот, јер граница је одувек посебно привлачила позоришне људе. Било је атракција за путујуће трупе да дођу у Земун на границу два царства. Земун је и вишејезична средина, јака је била немачка заједница у овом граду, позоришне представе играле су се на различитим језицима...”, рекао је **Александар Милосављевић** на четвртом Дану књиге, представљајући књигу „Позоришни живот Земуна“ с поднасловом „Утицај на позоришни живот Срба“ Милована Здравковића (РТС изда-

Фото: М. Блашковић

вачка делатност). Милосављевић је напоменуо да је аутор Земунац и човек који је у позоришту радио готово све врсте послова, а из књиге која се тиче позоришног живота Земуна сазнајемо и о важним путевима који су из овог града водили ка другим правцима – Београду, Новом Саду, Будимпешти, Бечу, Трсту, Дубровнику, Темишвару, Нишу, Цетињу...

„Ти путеви”, рекао је Милосављевић, „су крвне слике овог позоришног простора. Тај ДНК и ми данас носимо у својим погледима на позориште”.

Милован Здравковић је, реваши да му је велика част и задовољство што је дошао у Српско народно позориште, подсетио да је СНП само до краја XIX века гостовао у Земуну чак 500 пута.

„У Земуну је стварана врло повољна грађанска клима, културна, музичка, образовна, што су све добри и важни предуслови за формирање позоришта.” Здравковић је истакао и да су Земунци много путовали, доносили много доброг у свој град, а све то имало је велики утицај на позоришни живот код Срба.

У наставку програма представљена је књига театролошкење **Јелице Стевановић** „Народно позориште у огледалу времена. Листови и часописи”, први и други део (издавач Музеј позоришне уметности Србије). Ауторка је прикупљајући документацију за докторску дисертацију сабрала податке о свим листовима, новинама и часописима које је објављивало Народно позориште у Београду. Обрадила је период од 1901, када је тадашњи управник Бранислав Нушић покренуо први позоришни лист, па све до данашњих дана. То су, између осталих, листови и часописи: „Позоришни лист” (1901), „Сцена” (1935–1941), „Српска Сцена” (1941–1944), „Позориште” (1948), „Позоришна култура” (1970–1972) и „Позоришне новине” које излазе и данас.

Фото: М. Блашковић

„Ове две фантастично документоване књиге показују мали, али јако значајан сегмент трагова о позоришту. Ауторка се бави културом сећања. Све су то херојски покушаји да се каже и остане забележено да је та ефемерна уметност постојала, да је неко нешто радио, мислио, доживљавао. То се најмање ради за данашње читаоце, то се ради за будућност. Књиге које су пред нама су донкихотовски, феноменалан покушај. А сви прави покушаји су узалудни и важни трагови у времену”, рекао је о књизи **Александар Милосављевић**.

Др **Јелица Стевановић** је, изразивши наду да ће неко, можда за сто година, ипак читати књиге, говорила о важним документима времена који су забележени у позоришним новинама и часописима, а који се односе и на слику живота Београда, Србије и потоње Југославије.

„Важно је сазнање, које, између осталог, бележи „Српска сцена“, да је у ратном периоду у абнормалним условима Народно позориште радило, а његов репертоар није јако промењен, играо се и Шекспир и Гете, а пре свега се поддржавало наше национално стваралаштво.“

Фото: М. Блашковић

Она је посебно истакла часопис „Позоришна култура“, који ју је, како је рекла, највише изненадио јер осликава време самоуправног социјализма, када је требало привућу раднике у позориште.

Важна вест је била круна последњег Дана књиге – објављен је и трећи том штампаног издања **Енциклопедије Српског народног позоришта** (издавач Српско народно позориште), захтевног издавачког подухвата посвећеног

глумцима, редитељима, писцима, сценографима, лекторима... и публици.

„Ово је једина енциклопедија било код театра у Србији“, с поносом је рекао **Александар Милосављевић** говорећи о овом подухвату. „Овом скупу недостаје Миливоје Млађеновић, наравно многи недостају међу којима посебно Милош Хаџић, у чије време је настала идеја о Енциклопедији СНП. Када је Млађеновић постао управник СНП-а 2003, кренула је обнова рада, иако можемо рећи да није ни престајала – Вера Василић је 40 година свог живота и рада уткала у енциклопедију. Импулс за континуитет у послу дао је Млађеновић, а кад сам ја постао управник завршили смо онлајн издање и приводили послове крају. Кад је управник постао Зоран Ђерић, питао ме је, 'Хоћемо ли да штампамо' – мислио сам да је скренуо с памети. Али, он је успео да заврши посао и три штампана тома Енциклопедије су данас пред нама. Рад на енциклопедији се наставља.“

Др **Зоран Ђерић** је рекао да је било врло тешко наћи новац, објаснити финансијерима важност подухвата и убедити их да је овај посао од капиталног значаја.

„Нико није показивао нарочит интерес да се ово објави. Успели смо уз подршку Владе Војводине, републичког Министарства и Фондације ЕПК. Сви који су радили дали су велики допринос и ја им захваљујем што су уложили читаве своје животе у Енциклопедију Српског народног позоришта. Ово је историја, не само Српског народног позоришта него и позоришта у Региону. Пред нама је још важних година“, рекао је Ђерић.

Модераторка Дана књиге **Дивна Стојанов** подсетила је да је Енциклопедија на Сајму књига у Новом Саду проглашена издавачким подухватом године.

Бранислава Опрановић

Фото: Б. Лучић

УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ Ђорђа Косића, режија Југ Ђорђевић, Народно позориште Београд, Фондација Нови Сад – Европска престоница културе и Стеријино позорје Нови Сад – Стеријина награда за **НАЈБОЉУ ПРЕДСТАВУ**; Стеријина награда за текст савремене драме – **ЂОРЂЕ КОСИЋ**; Стеријина награда за оригиналну сценску музику – **НЕВЕНА ГЛУШИЦА**; Стеријина награда за сценски говор – **ЉИЉАНА МРКИЋ ПОПОВИЋ**

Фото: Б. Лучић

YANKEE ROSE Слободана Обрадовића, Београдско драмско позориште; Стеријина награда за режију – **МИЛОШ ЛОЛИЋ**; Стеријина награда за оригиналну сценску музику – **НЕВЕНА ГЛУШИЦА**; Стеријина награда за сценски говор – **ЉИЉАНА МРКИЋ ПОПОВИЋ**; Стеријина награда за костимографско остварење – **МАРИЈА МАРКОВИЋ МИЛОЈЕВ**; Награда за глумачку бравуру „Зоран Радмиловић“ – **ДАНИЦА МАКСИМОВИЋ**; Награда продуцентске куће „Scomediasco“ за епизоду – **ДИМИТРИЈЕ ЦИНЦАР КОСТИЋ**

НАГРАЂЕНИ

Фото: Б. Лучић

Стеријина награда за ГЛУМАЧКО ОСТВАРЕЊЕ – ВАЊА ЕЈДУС за улогу у представи УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ Ђорђа Косића, режија Југ Ђорђевић, Народно позориште Београд, Фондација Нови Сад – Европска престоница културе и Стеријино позорје Нови Сад

НАГРАЂЕНИ

Фото: Б. Лучић

Стеријина награда за ГЛУМАЧКО ОСТВАРЕЊЕ – ДАНИЦА МАКСИМОВИЋ за улогу у представи YANKEE ROSE Слободана Обрадовића, Београдско драмско позориште

Стеријина награда за ГЛУМАЧКО ОСТВАРЕЊЕ – МАТИЈА РУПЕЛ за улогу Кловна у представи 52 ХЕРЦА Тијане Грумић, режија Мојца Мадон, Словенско народно гледалиште Нова Горица

Стеријина награда за ГЛУМАЧКО ОСТВАРЕЊЕ – САША КРМПОТИЋ за улогу у представи ШТО НА ПОДУ СПАВАШ према истоименом роману Дарка Цвијетића, режија Кокан Младеновић, Српско народно позориште Нови Сад, Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб, Народно позориште Сарајево и МЕСС Сарајево

СТЕРИЈИНА НАГРАДА ИЗ ФОНДА „ДАРА ДАРИНКА ЧАЛЕНИЋ“
ЗА НАЈБОЉУ МЛАДУ ГЛУМИЦУ / МЛАДОГ ГЛУМЦА

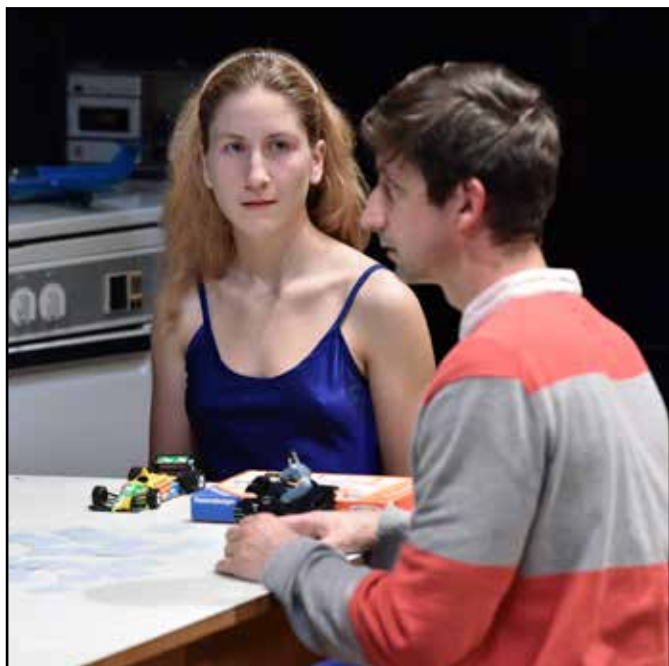

Фото: Б. Лучић

ИВАНА ПЕРЦАН КОДАРИН за улогу Девојчице у представи 52 ХЕРЦА Тијане Грумић, режија Мојца Мадон, Словенско народно гледалиште Нова Горица

Фото: Б. Лучић

ЛУКА ГРБИЋ за улогу у представи YANKEE ROSE Слободана Обрадовића, режија Милош Лолић, Београдско драмско позориште

НАГРАЂЕНИ

Фото: Б. Лучић

52 ХЕРЦА Тијане Грумић, режија Мојца Мадон, Словенско народно гледалиште Нова Горица - Стеријина награда „Дејан Пенчић Пољански“ Округлог стола критике ЗА НАЈБОЉУ ПРЕДСТАВУ; Стеријина награда за сценографско остварење и коауторство сценског простора – УРША ВИДИЦ; Специјална Стеријина награда за кохерентност и целовитост уметничког остварења АУТОРСКОЈ ЕКИПИ и ГЛУМАЧКОМ АНСАМБЛУ ПРЕДСТАВЕ; Награду публике 68. Стеријиног позорја ЗА НАЈБОЉУ ПРЕДСТАВУ

ШТО НА ПОДУ СПАВАШ према истоименом роману Дарка Цвијетића, режија Кокан Младеновић, Српско народно позориште Нови Сад, Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб, Народно позориште Сарајево и МЕСС Сарајево - Стеријина награда за драматизацију – КОКАН МЛАДЕНОВИЋ, МИНА ПЕТРИЋ, ДАРКО ЦВИЈЕТИЋ, ДУБРАВКО МИХАНОВИЋ и АНСАМБЛ ПРЕДСТАВЕ; Стеријина награда за сценски покрет – АМИЛА ТЕРЗИМЕХИЋ; Награда продуцентске куће „Scomediasco“ за епизоду - АЛЕКСАНДРА ПЛЕСКОЊИЋ